

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Helsingin Sanomien sätiölle

Datajournalismin työkäytännöt (DaJoRe) -tutkimuksen loppuraportti

Datajournalismin työkäytännöt -tutkimuksen päätehtävänä oli selvittää vuosina 2013–2015, miten datajournalismia voisi parhaiten soveltaa journalistisessa työssä. Tutkimus keskittyi datajournalismin niin sanottuihin edelläkävijämaihin Yhdysvaltoihin ja Iso-Britanniaan ja myös Suomeen.

Päätutkimusaineistona olivat toimittajien haastattelut, palkittujen datajournalismin juttujen analyysi sekä tutkimuskirjallisuus. Voidaan väittää, että tutkimusaikana alun perin angloamerikkalainen datajournalismi kansainvälistyi ja sen työkäytännöt levisivät globaalisti eri maihin ja toimituksiin.

Tutkimuksen ehkä suurin yllätys liittyi julkisen avoimen datan varsin vähäiseen käyttöön monissa johtavissa datatoimituksissa. Voidaan perustellusti väittää, että avoimen datan politiikan hypetyks ei ainakaan vielä vuoden 2015 loppuun mennessä ollut lunastanut läheskään kaikkia lupauksiaan. Toisaalta toimitusten omien tietopyyntöjen merkitys korostui monien kunnianhimoisten ja palkintojakin saaneiden datajuttuprojektien lähtökohtana. Tämän takia julkisuuslaki ja sen hyödyntäminen on varmasti jatkossakin datajournalismin ehdoton kulmakivi.

Tutkimus tuotti myös uusia kysymyksiä, kuten miten visuaalisesti näyttävää ja interaktiivista datajournalismia pitäisi tehdä pieniin, älypuhelinien näyttöruutuihin sekä miten lisätä datajournalismin peruskoulutusta. Journalismin kulutus näyttää koko ajan siirtyvän yhä enemmän mobiileihin päätelaitteisiin ja toisaalta datajournalismi näyttää yhä keskittyvän ennen kaikkea suurimpiin toimituksiin. Esimerkiksi Suomessa datajournalismia tehdään edelleen lähinnä vain Helsingin Sanomissa ja Yleisradiossa.

Tutkimuksen etenemisestä on tiedotettu aktiivisesti eri sosiaalisen median julkaisualustoilla. Jo heti tutkimusrahoituksen julkistuspäivänä hankkeelle perustettiin blogi ([DaJoRe](#)) sekä [Facebook-ryhmä](#). Vuoden 2016 alkuun mennessä DaJoRe-blogissa oli vierailtu yli 10000 kertaa, eniten Yhdysvalloista. Facebook-ryhmässä oli puolestaan vuoden 2016 alussa yli 400 seuraajaa. Lisäksi tutkimustuloksia on julkaistu Twitterin kautta (#DaJoRe). Hankkeen loppuvaiheessa sosiaalisen median käyttö painottui Facebookiin. Voidaan perustellusti sanoa, että hanke on onnistunut luomaan aktiivisen kansainvälisen datajournalismin keskittyvän tutkijaverkoston. Facebook-ryhmän toimintaa jatketaan tutkimushankkeen päättymisen jälkeenkin.

DaJoRe-tutkimusprojektia on esitelty suunnitelmien mukaisesti useissa kansainvälisissä konferensseissa, alkaen toimittajakoulujen maailmankonferenssista Belgian Mechelenissä (WJEC) heinäkuussa 2013 sekä pohjoismaisten mediatutkijoiden konferenssissa Osllossa elokuussa 2013. Vuonna 2014 tutkimuksesta kerrottiin Vaasan Mediatutkimuksen päivillä ja Media Innovations -symposiumissa Osllossa. Vuoden 2015 aikana tuloksia esiteltiin lisäksi toisessa pohjoismaisessa datajournalismin konferenssissa (NODA15) Ålesundissa, Keski- ja Itä-Euroopan mediatutkijoiden

(CEECOM) konferenssissa Zagrebissa, maailman mediatutkijoiden konferenssissa (IAMCR) Montrealissa, pohjoismaisten mediatutkijoiden konferenssissa (NordMedia) Kööpenhaminassa sekä Future of Journalism -konferenssissa Cardiffissa.

Näiden tieteellisten konferenssien ja seminaarien tutkimus esitelmien pohjalta on tehty useita journaliartikkeleita, joiden julkaiseminen jatkuu yhä. Tutkimustuloksia on tähän mennessä julkaistu *The Journal of Media Innovations* ja *Procomma Academics* -lehdissä. Tutkimushankkeen pääteoksena on julkaistu 211-sivuinen [Datajournalismin työkäytännöt –teos](#) Vastapainon kustantamana. Kirja on ensimmäinen suomenkielinen kokonaisuus datajournalismista. Sen julkistus- ja keskustelutilaisuus pidettiin Päivälehdessä museossa 21.3.2016. Tilaisuuden videotallenne löytyy [Bambuser-palvelusta](#). Tutkimushanke synnytti myös yhden, Ilkka Toikkasen pro gradu –työn [Pinnallisista klikkikartoista yhteiskunnalliseen merkittävyyteen – Datajournalismin työprosessi Helsingin Sanomissa ja Ylessä](#).

Tutkimushankkeen sivutuotteena syntyi lisäksi pohjoismainen tutkija- ja toimittajayhteistyö (NODA). Tukholman Södertörns högskola järjesti ensimmäisen pohjoismaisen datajournalismin konferenssin marraskuussa 2013. DaJoRe-tutkimushankkeen tutkijoita osallistui tapahtumaan, ja he ehdottivat, että toimittajien koulutustilaisuuteen pitäisi saada myös tutkimuksellista sisältöä. DaJoRen tutkija kutsuttiin ottamaan osaa seuraavaan, Norjan Ålesundiin suunnitellun datajournalismin konferenssin järjestelyihin. Toisen pohjoismaisen datajournalismin konferenssin ohjelmaan (NODA15) sisältyikin ensimmäistä kertaa myös akateeminen track eli tutkijoiden osuus. Kolmas pohjoismainen datajournalismin konferenssi järjestetään Helsingissä huhtikuussa 2016. Ensimmäistä kertaa akateeminen osuus on laajentunut jo kokonaiseksi omaksi konferenssipäiväksi. [NODA16](#) järjestetään Helsingin ja Jyväskylän yliopiston yhteistyönä ja samaan aikaan Tutkivan journalismin yhdistyksen sekä Oikeustoimittajat ry:n Tutki!2016-tapahtuman kanssa. Tapahtumaan on tähän mennessä ilmoittautunut jo yli 300 toimittajaa ja tutkijaa.

Tutkimustyötä on voitu koko ajan hyödyntää myös datajournalismin opetuksessa. Vuosien 2013–2016 aikana Jyväskylän yliopiston journalistiikan syventäviin opintoihin kuuluvalla datajournalismin peruskurssille on osallistunut noin 50 opiskelijaa. Datajournalismin koulutusta on esitelty muun muassa toimittajakoulujen maailmankonferenssissa Belgian Mechelenissä vuonna 2013 sekä Euroopan toimittajakoulujen kattojärjestön (EJTA) seminaareissa Jyväskylässä ja Dublinissa vuonna 2014.

Tutkimushankkeen puolesta,

FT Turo Uskali

DaJoRe-hankkeen johtaja

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

Puh. 040-5488448

Turo.I.Uskali@ju.fi